

RENOVACIÓ

Setmanari Nacionalista Republicà

Any II.—TARRAGONA, 6 Desembre de 1914.—Núm. 72.

BIBLIOTECA PUBLICA
TARRAGONA
REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ
Méndez Núñez, 6, baixos

Els treballs se publiquen baix la
responsabilitat de llurs autors.
No's retornen els originals.

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

Trimestre ..... 1'50 ptes.
Anuncis, a preus convencionals.

La salubritat de Tarragona

(ACABAMENT)

Els tarragonins que pensem fer vida i mort a Tarragona, convensuts de la necessitat de la reforma anunciada, çò es, del projecte de sanejament del subsol, devem esforçar-nos en remour-ho tot per a crear un estat d'opinió pro aquesta gran millora urbana.

Voldriem esser fervorosos *chauvinistes* i poguer anomenar a la Tarragona de nostres ensomnis, la ciutat sana, neta i bona; mes clar, voldriem com per art d'encantament convertir-la en una taça d'argent.

Mes de tras cantó vé la realitat a refredar nostres entusiasmes i ens diu que a casa tot l'any s'hi hostatja el bacil' lus d'Ebert, degut això al mal estat del seu subsol per manca de drenatge, circumstancia abonadíssima que facilita la difusió, no del tifus, sino de totes les epidèmies d'origen hidric. (No resulta veritat que'l Dr. Martí Güell haigia rebut cap encàrrec de l'Alcaldia per a tornar a analitzar les aigües, des de'l dia 22 de Novembre.)

La part alta de nostra ciutat es la que més se ressent d'aquests defectes, car, el seu subsol està tal com estava en els temps mitjevals en que les viles i ciutats s'alçaven en l'ignorancia de tots els principis de salubritat pública.

En tota la seva àrea no hi ha mes que una sola cloaca, la del carrer Major; rara coincidència, representació de la cloaca màxima romana que corria per la *Via Sacra* (receptacula omnium purgamentorum urbis) i encara aquesta, segons de públic se diu, no serveix, per complacencies dels nostres Ajuntaments amb els propietaris dels immobles.

En aquesta part de ciutat tot son pous negres; recs, si n'hi ha, esquistis i mal acondicionats; els casals o edificis que tanquen aglomeracions humanes, o careixen de desaigüe o'l tenen quasi nul o insuficient.

Per tant, el subsol de dalt de Tarragona, en molts punts, no es més que un pantano subterrani d'aigües brutes i pestilents, les quals d'una manera lenta i contínua a tot arreu produeixen filtracions malsanes.

Les cases de la ciutat moderna, çò es, de la part mitja, no totes tenen el degut desaigüe; hi ha carrers bellíssims plens de llum i de vida, sense cloaques i sortida per les aigües eferents; però aquí el subsol en la majoria d'ells es de roca viva (cretaci del període miocenic). Hi ha, no obstant, qualque equivocació de rasant.

Els carrers de baix el Port estan molts d'ells també indotats de cloaques, però la meitat, çò es, la part esquerra te aixís mateix la roca per subsol i la part dreta, en particular tot lo que fou antic Port romà i estuaris del Francolí, es terror d'aluvió o acarreu i per tant molt permeable i humit i cosa extranya subjecte a les periòdiques avingudes del riu i al va i ve de les marees, les quals a vegades arriben fins a omplonar els soterranis dels immobles.

¿Ara diguin si troben gens difícil que s'infectin les aigües potables dels dipòsits de les fonts públiques i les canyeries velles i gastades, banyades dia i nit per filtracions i dejeccions daninoses?

El sanejament del subsol es una de les primeres mides higièniques per a corregir els vicis dels antics centres de població: vegis lo que en una Memoria premiada per l'Academia d'Higiene de Catalunya en el concurs de 1894, aconsellavem als Municipis.

«L'atmòsfera de les ciutats, per les emanacions incessants de tota especie de que la mateixa s'impregna, s'aproxima molt a les condicions de l'aire confinat. Es, puig, necessari: mes aire, mes sol i mes aigua; vies de reforma, plaçes, squars, jardins i parks; assegurar la prompta i regular sustracció de les inmundícies i les dejeccions; cloaques de circulació general, braços de tipus diferents pel desaigüe total de les cases; detenir el mefitisme invasor en les aglomeracions humanes i'l tribut que anyalment paguen les malalties populars filles de la miseria i de l'insalubritat, majorment avui que a les necessitats veritables s'hi afegeixen les fictícies, que'l gust pels plaers i dissipacions baixa en l'escala social i s'escampa contagiosament en eixes multituds sens equilibri moral, vivint de jornals i de socors en la rotació vertiginosa de les privacions i dels excessos, en la febre de les aberracions carnals, en les alternatives de les vagues i del treball desproporcionat amb les forces que aniquilen l'organisme. ¡Quin llevat mes al punt per a la tuberculosi i altres malalties infeccioses!»

Deiem que la reforma del sanejament del subsol de la ciutat es una gran necessitat i que la portada d'aigües, a no ser per galeria i en tuberia no resol-dria el problema de la salubritat, car, les aigües a l'atravessar el subsol se contaminaven.

Deixem ara el camp lliure a l'element tècnic, enginyers i arquitectes i que tracin el projecte de sanejament del subsol de la ciutat, que nosaltres entenem te de dividir-se en dugues parts: la 1.ª, que compendria la part alta, on en ella no hi ha res per l'evacuació i desaigüe de les aigües domèstiques. La 2.ª, çò es, la part baixa on la major part està fet i per tant deuria completar-se i esmenar tot lo defectuós, respectant això si, els emissaris actuals que desemboquen a la mar lliure darrera l'Estació de Barcelona i les Ferreries i construint-se'n un altre a l'oest de la ciutat que tirés les aigües a la mare del riu.

Estudiat i traçat aixó, ¿què costaria'l dividir les obres en 12 o 14 seccions, per exemple, i construir una secció cada any?

Poc forts en càlcul i en finances, nosaltres estimem l'empresa realitzable. Es per aixó que deiem que bastaria un poc de constancia i bona voluntat i'l presupost municipal ordinari per a portar a cap aquesta gran millora urbana aconcellada per l'Higiene pública i de temps reclamada per tot el veinat.

AGUSTÍ M.ª GIBERT.

◆ ◆ ◆

Torném-hi amb els presidis!

III

(ACABAMENT)

Dèiem en el nostre article darrer, que parlariem d'aquest viciós sistema de tractar moltes qüestions sense resoldre-n cap.

Reparém-hi una mica.

D'uns anys an aquesta banda tot han sigut iniciatives; de les mes grans i factibles, a les mes quimèriques, de les mes sencilles, a les mes somnioses.

El nostre ardent desitj de transformar Tarragona per a embellir-la a tot encant, no ha passat d'esser un sentiment platònic; pero rés més.

¿Qué s'ha embellit d'uns anys ensà? Naturalment; no havíem pas de recular quan a tot'arreu se deixa sentir un viu afany de renovació i modernitat.

Peró el nostre vici és un vici quasi irremeiable,

doncs consisteix sempre en que una mateixa gent, una escassa quantitat de gent fassi tota la feina a fer, sigui quina sigui aqueixa, tracti-s de lo que's tracti.

Parlém d'Estació Central, d'un Park, de Dipòsits francs, del Presidi, de coses de comerç, d'art, de música, de festes i de tot, i doneu per segur que son els mateixos cinc o sis de tot'arreu. Heu's-aquí que, vulguis que no, ens aném tornant homes «enciclopedistes» amb perjudici de la especialització dels treballs i de les obres que cauen a les nostres mans. Aixó passa a totes bandes! com si oïssim que algú ens objecta.

Certament que si, pero no a totes bandes passa lo mateix que aquí, çò és: qu'els qui s'encarregan d'una tasca la descuiden o no la fan mai.

Aixó no passa a totes bandes, encare que hi hagi defectes i vicis a totes bandes.

Ja és sabut que a tot'arreu la direcció o la iniciativa neix dels menys, i els menys son els qui és mouen i fan marxar totes les qüestions.

Peró, citem un exemple o dos. Lo dels Dipòsits francs, per un costat, i lo del Presidi per un altre.

Encara no sabem si en realitat s'ha fet quelcom de profitós pels Dipòsits francs. Una sollicitut, unes firmes, una carta, i a Madrid. ¿Ens convenen o nó, els Dipòsits francs? Sí? doncs vinga una Comissió que s'en cuidi i que no cessi fineses i tant no hagi terminat el seu comés; vinguin els coneixedors en la materia i no deixin l'assumpto de mà fineses que sapiguém d'una manera positiva si ens els concediran o nó.

No hi ha tal Comissió, no hi ha tal entusiasme, no hi ha rés més que la sollicitut escrita... Llavors, ¿qué és lo que té de sucuir? Lo que necessariament ha de sucuir; haver perdut un temps preciosíssim i sofrir un nou desencant.

En lo del Presidi ha passat exactament lo mateix, com en tantes altres coses.

Que'l presidi de la Pedrera és una vergonya; que és una amenaça per a la tranquil·litat dels pacífics ciutadans; que es una mena de marca de foc posada damunt nostre després de la campanya que contra'ls presidis Tarragona va promoure quatre anys enrera; certament, però'l presidi en comptes de portar traces de desapareixe, se consolida més i més, car vam llegir ara fa poc que, un diputat va demanar al Govern que concedís un crèdit per a reforma del local i ningú ha protestat perque ningú té la missió especial de cuidar-se d'aital assumpto.

Quan demà, per una d'aquelles bullangues que sovint esclaten en eixos establiments, corri la sang, o bé hi hagi una evacuació de presos, tornarem a les lamentacions, a les protestes, a fer l'enfadat, i allavors,—i no reparant que la culpa és més nostre que de ningú,—cercarem un responsable i aquest serà'l Govern o bé l'Ajuntament, quan en realitat els responsables serém tots plegats; els uns per omisió, els altres per acció descuidada, els de mes enllà... per un tan m'estim pancista.

Cloém aquesta curta tanda d'articles, doncs no havém trovat que'ls hagi comentat sisquera. Diaris i setmanaris no hi deuen haver vist rés que mereixés l'atenció, i si ho entenen aixís, fan bé no ocupant-se'n.

El nostre móvil era parlar d'aquesta «tentativa» de demanar que desapareixés el presidi de la Pedrera, ara que s'en parlava en les altes esferes polítiques.

Ens consta aixís mateix que'l Dr. D. Lluís Soler hauria secundat la campanya amb la seva acostu-

mada activitat i'l prestigi personal que avalora tots els seus actes.

No s'ha entés aixís i ens és forçós acceptar el silenci que'ns enronda. De continuar parlant de l'assumpto, ens fariem pesats i monótons, (sinó ho hauríem estat ja!) i cauríem potser als ulls de la gent com uns veraders desviats.

Desem la ploma novament, i preparèm-nos per a quan s'ens demani per a engegar algún altre castell de focs de la fantàsica imaginació nostra.

Per a engegar castells de focs, som massa gent. Per a construir una piula, ja som molts menys. Per a apendre de fer-la, quasi ningú. (*)

CARLES DE VIANA.

L'inventor de la sopa d'all

Recordo que quan era jo petit, de vegades, tot pensant-me dir una cosa nova, ne deia una de mes vella que l'anar a peu. Al sentir-me, la meua avia, bellugant sa testa venerable, me deia freqüentment: «Fill meu, si segueixes aixís, tu inventaràs la sopa d'all».

En aquell temps no jaig comprendre la sentència. Avui la comprenc i l'aplico.

Moltes vegades m'ha passat per la pensa, una comparació quasi fúnebre. Es tracta de la política, la qui comparo sovint amb una corda. Aquesta corda está subjecta a una estaca, i dona una volta pel coll de les persones, que en les lluites polítiques se figuren. Si la persona va cap endavant i avença sempre, la corda acaba per ofegar-la; ara, si va cap endarrera, la corda, es clar, s'afiuixa, i la persona es trova tranquil·la i fins potser rodejada de beneficis.

Per això, quan sento dir que un governant, vol fer coses noves, que té un programa que se surt de la rutina, que porta el cap plè de projectes innovadors i reformatius, després de posar en quarentena totes aquestes coses, planyo al pobre governant si arriben a ésser vritat.

El govern que disfrutem avui en dia, presidit pel senyor Dato, es, potser, el mes estrambòtic de tots els que hem tingut la paciència de sofrir. Va arribar al poder d'un modo estrany i al mitg d'una quasi commoció popular, i això va ocasionar, que tots els profetes d'ofici, s'apressuessin a profetitzar-li una vida curta i perillosa. I veus'aquí que'l govern den Dato, encara s'aguanta avui, i els que esperen que caigui, poden esperar-se assentats.

Ja tenim, doncs, al senyor Dato regint els destins de la nació, i l'home, per a fer-se simpàtic, promet grans coses i comensa per dir que les eleccions de diputats serien a l'anglesa, d'un modo completament nou, i al mateix temps just i exacte. I, efectivament, arriba el jorn el·lectoral, i es fan mes tupinades i embolics que mai. Per comptes de tractar-nos d'un modo anglés, ens va tractar com a xinos.

Després d'aquesta sorpresa, ens participa que compta amb una majoria d'alló mes, i per a demostrar-ho, vol obrir les Corts i no governar d'esquena a la nació. I si, si, ja ens en varem adonar, de que les Corts no mes reposaven set dies cada setmana!

I ja es la segona vegada que pasa lo mateix. El senyor Dato promet coses noves, que resulten mes velles que les que feien els seus dignes antecessors. El senyor Dato fa, doncs, lo mateix que si inventés avui la sopa d'all que diuen que es el primer plat que varen servir, al banquet de boda d'Adam i Eva.

Per acabar. Arriba actualment la qüestió de l'aprobació dels pressupostos (fixeu-vos que's diu *aprobació* i no *discussió*), i el senyor Dato es posa l'uniforme dels diumenges, i fa un discurs, dient que les circumstancies crítiques d'actualitat, fan necessari un procediment nou, per a aquesta qüestió. I... efectivament, han fet les mateixes reunions de minories, les mateixes trampes i enredos, i tot lo mateix qu'avans passava.

No hi ha dubte. Seguint d'aquesta manera, arribarà un moment, que podrem anomenar al senyor Dato: *Inventor de la sopa d'all!*

N. G. R.

(*) Compostes les precedents ratlles, llegim a *La Cruz* de dijous, qu'és molt probable que traslladin el presidi de Tarragona. No ho creiem, i a fé que voldríem que fos això veritat. Per altres conductes—ben fidedignes per cert,—ens diuen lo contrari, doncs sembla que hi ha interessos «per crear» que s'hi oposen. I no volíem dir res més avui.

C. de V.

Notes ciutadanes

VARIA

Quiscuns remats de galls-d'indis, passejant-se magestuosament pels carrers de la ciutat, ens han recordat que ja ens trovem a plè Desembre i que s'acosta l'hora trágica per al 1914, que actualment encara regeix els destins del mon, tan amargs com serán per a tantes i tantes families que fan nombre entre'ls habitants de la Terra, motius pels quals será tant maleit aquest lapsus de temps. En canvi, altres ciutadans, i ens referim en preferència als tarragonins, recordarem amb gran plaer algunes de les fetxes del 1914, entre elles la de l'acceptació, per part de l'Ajuntament, de les aigües den Caballé Goyeneche per a abastir la ciutat. Alegrem-nos-en tots que, al fi, ja tindrem lo que de tant de temps clamavem tots els tarragonins: aigua, aigua i aigua, fos d'allà ont fos.

També estem d'enhorabona amb motiu de les noves rebudes, ben falagueres, per a la construcció de l'estació del f. c., de tanta necessitat per a una població de cert nombre ben respectable d'habitants, que de tants anys sen trova mancada d'una d'estació, que'n podríem dir de cara i ulls. Construida qu'estiga, que creiem ja no's farà esperar mes, podrem tenir el goig de que'ls forans que'ns visitin no deixin d'alabar l'obra tan suspirada, i, ajustant-se a la veritat, ells i nosaltres, alhora, consagrarem una recordança de gratitut per als qui mes s'han interessat en aquest assumpte de vida per a la Ciutat.

No deixen d'estar tampoc en el seu exòde de l'alegria els elements republicans radicals que actuen en la nostra tan benvolguda Ciutat, amb motiu de haver-se refundit els dos cassinos. Aixís, al menys, ho han deixat entre-veure, per son orgue oficial en la premsa *La Voz del Pueblo* i per l'aldarull que mouen els diumenges per les tardes amb els balls que organitzen en el seu local, antic que ho fou de la «Fraternidad Republicana».

I com a nota d'última hora, ho es el reto que devia efectuar-se ahir per la nit en el Coliseu Mundial, en el joc conegut per lluita greco-romana, entre'l Cav. Ettore Tiberio, director de la notable Companyia que amb tant d'agrado actúa en el Coliseu, i un extranger de tanta musculatura com la de l'«Ursus» fictici del «Quo vadis». Hi havia espectació, per ésser aquesta cosa inconeguda encara a la ciutat.

CIUTADÀ.

Les aigües de «Mas Caballé»

Treball per a tots i per tothom

Jà, per fi, l'Ajuntament de Tarragona ha trovat solució a l'important i capdal problema de la portada d'aigües, essent-ne un fet ja de propera escripturació, la possessió de la del «Mas Caballé».

Tot Tarragona i tothom que s'aprecii de bon ciutadà deu rebre la nova amb una gran satisfacció i alegria, doncs que les condicions obtingudes creiem que son les mes ventajoses per lo que a la ciutat afecta, malgrat lo que pugui dirhi una insignificant minoria incapaç de coneixe lo que significa i representa un Ajuntament per a una població.

Lo que nosaltres pensem dir en aquest article potser será interpretat de diferents maneres, ja que'ns proposem parlar de tot i amb aquella independència propia de nostre caràcter que fa que quan considerem blanca una cosa, mentras no se'ns demostri lo contrari, continuem considerant-la igual encara que persones, per nosaltres molt respectables, se interessin en dir-nos lo contrari; o be al revés si se'ns demostra, per insignificant que sigui el que fassi la demostració, que anem equivocats, canviem de opinió confesant, honradament, nostre erro.

Com ara ja no pot portar perjudicis per a ningú la emissió de conceptes i opinions, estudiem-lo una mica al procés de la portada d'aigües a Tarragona, per a treuren conseqüencies, a nostre modo de veure, ben eloqüents i que'ns serveixin de alligonaments per a altres afers municipals de tanta o mes trascendencia que la portada d'aigües.

Hi ha un fet, que als qui havem seguit l'afer de l'aigua no ha pogut per menys de cridar-nos l'atenció, com segurament haurà succeït a tothom en general; çò es: Per qué quan la primera oferta de l'aigua Caballé, aixís com quan s'ha tractat de altres portades se formaren seguidament dos bàndols, l'un favorable i contrari l'altre? Per qué ara a la segona oferta de la del Mas Caballé aixís no succeï?

Quines raons apoen aquestes diferents actituts?

Perqué hem d'acceptar que els mateixos ciutadans eren els de ara fa anys que els d'avui, i, per lo tant, les mateixes passions dominaven allavors que ara.

Doncs nosaltres, llealment, creiem que s'ha solucionat la cosa amb tanta senzillesa perque en primer terme lo mateix per una que per altre part se ha anat amb tota noblesa, sense buscar eufemismes, sense il·lusions, en volguer obtindre coses fora de lloc i sense que pogues ésser la solució del problema feina de una banderia política, sinó que fos realitzada per tothom lo mes bé possible per a la ciutat i de comú acord amb el ceden.

Aquesta tasca feta amb tanta premura, deu servir de gran lliçó a tots aquells que avans de fer una cosa per l'estil creuen ésser necessaria l'actuació d'una *camarilla* que imposi son criteri a les societats i en llocs públics per a defensar sos projectes o intencions, avent-se demostrat ben clarament, en aquesta ocasió, que aquests procediments han caigut en desús i que sols podien aplicar-se en les èpoques en que el caciquisme dominava, però avui l'afer Caballé ha vingut a posar *l'inri* an aquells vells procediments, demostrant que al poble sols se li deu anar de bona fe, explicant-li en esperit ben democràtic els projectes i plans que's pensen desentrotllar per a que aquest formuli les seves opinions aprovatories o contraries.

Tant de bó l'amic Caballé la primera vegada no s'hagués deixat portar per el seu caràcter (doncs si bé regoneixem que hi hagué desatencions, potser sols personals an ell), i tenint present que per damunt dels individus hi havia la ciutat, ja a hores d'ara faria dos anys gaudiríem de les seves aigües i an ell se li haurien estalviat molts disgustos i a l'ensemps proporcionat mes profitosos beneficis, economicament parlant.

El qui avui escriu aquestes ratlles confessa sincerament que al primer projecte Caballé n'era en absolut contrari, perqué considerava el cost caríssim i comprometedor per al presupost municipal mentres durés el contracte. Empró a la segona oferta, ja des de un principi vegé grans possibilitats d'arranjament, per lo que'l defentsà a mida de ses pobres forces.

Ara tenint en compte que la portada d'aigües ha fet que per algun temps quedessin desatesos altres assumptes de molt interès per a la ciutat, assegurat aquest, anem tots a preocupar-nos de nous projectes per a continuar la marxa progressiva de la nostra Tarragona, fent desapareixe aquells rezels que s'havien creat a l'entorn dels projectes de portades d'aigua, creient que la seva solució donarà peu a una nova i forta embranzida cap a nostre engrandiment.

Felicitem-nos-en tots i cridem a una: **VISCA TARRAGONA PROGRESSANT!**

UN TARRAGONÍ.

Tot llegint... tot passant...

¡Santa Neutralitat! que be que l'han adoptada governants i governats. No sembla sinó que siga la santa més espanyola. Neutralitat de tot, d'ànima, de sentiment, de llibertat, de dignitat; de tot, amb tot som neutrals, neutrals per impotencia, per incapacitat, per manca de sentimentalitat, per manca de caritat; d'esprit de conservació i tot.

Neutrals, fins amb el natural anhel d'engrandiment d'expansió.

Germans de raça i germans en humanitat moren cada dia, cada moment, baix el flagell d'una guerra terriblement cruenta, aont tots els enginys s'han ajuntat per a la destrucció, aont tots els ardits son bons amb tal que causin baixes a l'enemic; i la mort

impiadadament dalla la vida de millers de sérs... un despectiu alsament de espatlles... som neutrals!

Un poble villanament arrasat sots les feres plantes de uns moderns esclavitzadors de nacions. Els homes que poden tenir les armes defensen lo més sagrat que pot tenir un poble, llur independència, i son exemple causa l'admiració de tot el mon; mentres llurs fills i els jaios, els pobres vellets que tants dies de joia han passat en son poble, el primer que orgullosament, amb sant orgull, anava al cap de la civilització, i els fills, sérs ignocents, que al descloure els ulls potsen per primera volta al llum del mon en lloc del mirar la protecció del pare, s'irridiarán amb el foc sinistre que devastará sa llar tot fent-hi resó l'estampit feréstec dels canóns i mentres tant caurán sos pares, tot defensant lo més sagrat de un poble, llur independència. Odi etern a l'invasor, deuré ésser la vostra primera paraula, odi sempre, encar que ara, en éxode dolorós tingau que abandonar a les urpes del estranys la llar propia, la terra que es ben vostra, que amb sang l'han regada, que amb sang l'estant regant vostres pares... i en vostre éxode quan rebeu el pa de l'almoína, penseu que altres dies floriran i que encar que no vos tornin les vides dels sérs estimats, vos tornaran les llibertats... mentres nosaltres, conservarem ço tant trencadiç que en diuen neutralitat.

TRIK.

El riu

SONET

Comensa dintre'l bosc la cantarella,
en una font, entre verdors eixida
i avall corre saltant l'aigua atrevida,
filant d'un ritme ingrat, la cançó vella.

Quan cau a terra plana, va per ella
sentint l'orgull de creure-la rendida;
el riu, amb sa corrent esfereida,
en son desbordament tot ho flagella.

Res detura'l seu pas, no li fan nosa,
les roques que s'emporta i arrocega,
estrellant-les al salt de la resclosa.

I al devindre cansat de tanta brega,
canta baixet i satisfet reposa,
mes al creure's triomfant, el mar l'ofega.

SALVADOR ESTREM.

24 Novembre 1914.

Conte

Veus aquí que una vegada, en una ciutat molt catòlica i molt bona (coses no incompatibles) varen proposar celebrar l'aniversari d'un miracle, alabant i honorant a Deu amb unes grans festes. Amb aquest fi, nombraren una junta formada per gent de prestigi i de respecte; tots amb barba (fà més respecte) i al *frente* hi posaren...

—A qui hi posarém... a qui hi posarém?...

—Una persona de *pès*!

—Si; una persona de *pès*!...

—Un canonge!!

—Si; un canonge de *pès*!...

I li posaren. *Baya* si li posaren! Quin acert en la elecció! i quina planta que feia!... Un home que era capaç de defensar *les coses* fins amb la seva propia sang!

—Molt bé... molt bé... ja està!; fém junta?... Fém!

I's reuneix la junta:

(Un senyor de *ls de la barba*). —Jo faria...

(Un altre *id. id.*) —Doncs jo faria això altre...

—Ep!!—(parla'l *canonge de pès*) —Jo soc el President, i com a tal, soc la primera *autoritat*— (això de la *autoritat* li agrada molt a n'aquest canonge)—i per lo tant proposo *això i això i això i això*. Hi ha algú que opini lo contrari?

(*Tots els senyors de la barba*). —Oh, no senyor!

—Doncs *aprobado por unanimidad!* (en castellà fa mes fi... i potsen mes bon cristià i tot)...

Ja torna a estar!

Una creu monumental? Vingan paletes,... arquitectes,... picapedrers,... esculptors...

—Oh, senyor President... això val diners...

—Que captin les senyores.

I encare que no's feren diners per a començar, se comensà i s'acabà.

—...Un arc de triomf a la plaça de...?

—Vinga arc de triomf!

(Un altre senyor amb barba). —I si'l *coro* cantés alguna cosa?

Ah; això del *coro* ja eren figures d'un altre pané; el *coro*... n'hi havia fet una... pero vaja; no sempre ha d'esser diumenge, o bé no sempre ha d'esser festa del *Pilar*... Que canti'l *coro*!...

—I un *trono* a les *coques*?

—Trono i tot!

—Oh, això val *cuartos*!...

—Tant se val; que no's mirin gastos; tot s'arreglarà!...

Vaja; es hermós, i imponent, i gran, magne, com en pocs llocs!... tothom content; tothom satisfet...

Arcs de triomf, *tronos*, *coros*, *creus*, *colgaduras*, gran processó...

Creu sagraaaaaada
creu amaaaaada!...

...Passàren uns dies, i *els senyors de la barba* i de *prestigi* estavan d'allò més contents d'haver alabat tan bellament a Deu, quant se'ls crida a nova junta i se'ls hi diu... Oh, miracle!... que's devia tot, arcs de triomf, *tronos*, *creus*, *coros*,... i que no tenien ni un ral per a pagar... això era lo bò!

—Ont és el senyor President que'ns deia que no miressim en gastos?...

—Ont és... ont és?...

Rès; que la *persona de pès* havia escorregut el bulto (per cert molt grós i molt feixuc) i havia *embarcat* a n'aquella colla de senyors tots amb molta bona fè i *amb barba* (aquestes *persones de pès* hi tenen molta trassa en aquestes *questions navieres* de *gent bona*).

Comentaris dient que com s'alaba a Deu no es deixant de pagar a'ls pobres treballadors sino tot lo contrari... etc., etc.?

Ja'ls feu un *periodicó* d'aquells tant *dolents* que sortien a n'aquella ciutat tant catòlica i tant bona que volgué alabar i honorar a Deu.

EL CANT DELS MESOS

DESEMBRE

An el Dr. Frederic Clascar, pvre.

Terminém la caminada.

Hem muntat dotze esgraóns,

—qu'han sigut els de l'anyada—
entre pans i rosegóns.

Desembre que és a la cúa
toca al cap de l'any que vé,
i pel seu còs hi traspúa
l'anyorança d'un nou sé.

I doncs qu'havém acabat
El Cant dels Mesos, fem pús,
i que'ls clogui d'un braçat
el nom august de Jesús.

BERNABÉ MARTÍ I BOFARULL.

Tarragona, Desembre de 1914.

Les set meravelles del mon

El cronòmetre

El cronòmetre es un rellotje de precisió construït en condicions particulars i sostret a les mil i una influències que fan variar la marxa dels rellotjes ordinaris. Aquests, qualsevol que sia el cuidado empleiat en llur fabricació, no donen sino una hora aproximada, suficient per a les corrents necessitats de l'existència, pero de les que no podien accontentar-se, per exemple, un marino per al càlcul exacte del *punt*, o un savi físic o químic per a les rigoreses i delicades necessitats de ses experiències.

El cronòmetre está destinat a midar intervals de temps molt curts. Ni la temperatura, ni la humitat, ni el magnetisme, ni l'ús, deuen exercir alguna acció apreciable en el joc dels seus òrguens. Mercés an ell, l'artiller pot calcular amb precisió la trajectoria i preveure l'alcanç matemàtic del seu tret; mercés an ell, també, el mariner, perdut en l'immensitat de l'Oceà, sense por d'equivocar-se pot determinar la distancia del lloc on se trova.

El cèlebre rellotjer anglés Graham, va aplicar per primera volta aquesta paraula de *cronòmetre*, a un petit pèndol portàtil de sa invenció, el que marcava els tercers, pero aquest nom va quedar reservat en nostres dies als aparells horaris, cronòmetres de a bordo o de butxaca, de alta precisió, quin inventor i constructor va ésser l'il·lustre Bregnet, per allà'l segle XVIII.

NOVES

La sessió darrera de l'Ajuntament en la que's discutí'l projecte de Presupost ordinari de 1915, fou interessantíssima, de tal manera que'l nombrós públic que la presencià, seguí la discussió de la totalitat sense cansar-se, a pesar d'haver durat dues hores. A les nou de la nit se sospengué la sessió que, represa a les deu, acaba a les dues de la matinada.

En el vinent número parlarem extensament d'aquesta sessió.

El passat dijous donà en el «Centro Industrial» sa anunciada conferencia sobre'l «Problema de la llum a Tarragona», el senyor Carabia.

Devant d'escullida concurrència exposà primer lo que son corrents trifàsiques, transmissions, motors elèctrics, transformadors, etc., per a concretar en que la companyia Canadencia mai podrà satisfere les necessitats de Tarragona degut a la manera de fer les conduccions.

Seguidament explaná l'idea de que deuria estudiar-se la manera de crear una cooperativa d'alumbrat i força per a subsanar la deficiència del servei d'ara i per a no dependre de la voluntat d'un trust que, per ser-ho, no té altre ideal que'l profit de uns bons *dividendos* i no'l bé dels consumidors.

El conferenciant rebé moltes felicitacions pel seu treball, a les que s'hi ha de sumar la nostra.

Hem rebut una atenta lletra de la Junta recentment constituída a Cambrils, per a recollir socors amb destí a les families dels cinc naufracs haguts en l'últim temporal del 14 del passat Novembre, demanant-nos contribuím als bons fins per al que's constituïren.

No volguent, doncs, deixar de prestar nostre apoi a proporcionar un alivi als desgraciats, engrosarém, a mesura de nostre esforç, la sotscripció oberta a la nostre U. N. R. a la qual tanvé hi podrán cooperar tots quants ho desitjin.

Felissent ha deslliurat un xamós nen, l'esposa de nostre bon amic i company en Josep Vendrell, al qui felicitem aixis com a sa apreciable familia.

Hem rebut atenta invitació del «Orfeó tarragoní» per a assistir al curs de conferències que llur subdirector artístic En Bernabé Martí i Bofarull donará els dies 9, 11, 16 i 18 del corrent, a les deu de la nit, subjectant-se al següent qüestionari:

I. «De l'atenció i'l sentiment en el cant». —II. «De la disciplina individual i col·lectiva». —III. «De l'obra ciutadana de l'orfeonista». —IV. «De l'acció futura de l'Orfeó i son casal».

Agraím la finesa i prometem l'assistència.

Imprempta de Llorens i Gabré. — Fortuny, 4

Panificació

FORNS DE SANT ANTONI.

Diariament, pa de primera

••• A domicili i al comptat

Rebolledo, 20, bis : : PORT

Societat de socors mutuels
TARRAGONA I SA PROVINCIA
 dels cassos de malaltia, vellesa, invalidesa, viudetat i mort
 Inscripta en el Govern Civil i en la Comissaria general
 de Segurs, segons mana la Llei.

Director facultatiu: **DR. RABADÀ**
 Per a més informes dirigir-se al domicili social:
 Rambla St. Joan, 75, pral. De 10 a 12 i de 5 a 7

CLÍNICA I CONSULTORI PER A LES MALALTIES DE LA DONA

Vies urinaries, Cirurgia operatoria, parts. electroterapia i anàlisis micro-químic d'orina i productes patològics.
 Sero-Reacció de Wassermann.—Aplicació del 606

BAIX LA DIRECCIÓ DEL DR. RABADÀ

*Ex intern de l'Hospital de la Santa Creu, ex-ajudant de la Policlínica del Dr. Fargas i Metge
 de les Cases de Socors de Barcelona*

Consulta de 10 a 12 i de 5 a 7. — Per a obrers, de 7 i mitja a 8 i mitja nit. — Per a'ls pobres, franca,
 dilluns, dimecres i dissapte de 12 i mitja a 1 i mitja.

Rambla de Sant Joan, 75, principal. — TARRAGONA

CAMISES

CORBATES

NOVITATS

GILBERT GERMANS : Unió, 20

Galeria Fotográfica d'Art

PERE PALLEJÀ — Unió, 18

PERE LLORET

CORREDOR REIAL DE COMERÇ

Apodaca, 9

GRANDS NOVITATS en

Sombreros i Gorres

RAMON ALOQUIN

UNIÓ, 20

AL DIA

Perfumeria
 Confeccions
 Novitats

RAMBLA SANT JOAN, 40

JOAN ESBERT

FARMACÉUTIC

UNIÓ, 22

Joan Ruiz i Porta

PROCURADOR

Vilamitjana, 9, 1.er

Farmacia Central

Laboratori Químic Bacteriológic

Marti Güell

Rambla Sant Carles, 41 : : :
 : : : : i Sant Fructuós, 5

FRANCISCO POTAU

Calçat fet

i a la mida

RAMBLA DE SANT JOAN, 52

Gran Fàbrica de Calçat

= DE =

RAMÓN CAVALLÉ

TARRAGONA

TELEFON 120

REAL, 56

IMPREMPTA

**Llorens
 i Cabré**

Fortuny, 4

TARRAGONA

C.^a de Seguros Generales de Dusseldorf

Segurs de transports

La New-York, de New-York

Companyia de segurs sobre la vida

L'UNION, de Paris

Companyia de segurs contra incendis

L'Assicuratrice Italiana, de Milán

Companyia de segurs contra accidents

La Continentale, de Mannheim

Segurs de transports

Passeig de Colón, 11 i 12 - Barcelona

SUBDIRECTOR A TARRAGONA:

Macià Mallol Bosch, carrer de Mar, 1

PAPERERIA I EFECTES D'ESCRITORI

— DE —

JOAN M. PIÑOL

Unió, 1 — TARRAGONA — Telefon 181

Gran assortit en llibres ratllats de totes menes i tamany : Escribanfes : Plu-
 mes Stilogràfiques : Pesa-cartes : Copiadors, etc : Gran novetat en pitja pa-
 pers amb rellotje veritat : Postals de totes menes i albums per a les mateixes.

PREUS SUMAMENT BARATOS

MOSTELLE

(RAIMOST)

Suc de raïms sense alcohol

The Grape Juice Co. L.^d

Londres i Tarragona

El Vermouth més
 higiènic

Un excelent refresc

El millor aliment en les
 malalties i conval-
 escencia

Se ven per tot arreu

MAGATZEM DE FERRETERIA

FUMISTERIA I QUINCALLA

Eines de totes classes - Objectes per a regalos

Articles per a magatzems de vins i olis

Macià Mallol Bosch, Carrer de Sant Agustí, 9